

Promocija najnovije knjige JANE MIHALIĆ

KNJIGA O JALBI IZ SELA TRG

■ **Ova tehnika je revolucionarno otkriće, pojašnjava Mihalić**

Novi život drevnog umijeća-obnova pletenja na lučnom okviru u selu Trg kraj Ozlja, najnovija je knjiga Jane Mihalić, kustosice u Gradskom muzeju. Knjiga je promovirana kao dio svečanog programa Dana Gradskog muzeja Karlovac, 18. prosinca.

-U Trgu se zadržala jedna stara tekstilna tehnika koja je bila široko proširena po cijelome svijetu i gotovo posvuda zaboravljena. Jalba zaslužuje toliko pažnje jer je to ogranak široko raširenje kulturne pojave jedinstvenog pletanje na ručnom okviru. I luk i kapica-jalba, dio su te kulturne pojave. Oni imaju svoje zavičajne posebnosti i kao takvi mogu se uključiti u tu veliku kulturnu pojavu. Tehnika pletenja na okviru, prema povijesnim izvorima, nastala je još u pretpovijesnim vremenima. Poznavali su je u starom Egiptu, u starom Peruu, u Aziji. Obilježila je europsko brončano doba, grčko antičko razdoblje, srednji vijek, dugo se zadržala kod Indijanaca u području Arizone. Također je zabilježena u tradicijskoj kulturi skandinavskih zemalja te kod Slavena, Rumunja i Mađara. U Hrvatskoj se spominje više lokaliteta gdje je nekoć postojala. U selu Trg u živoj se tradiciji zadržala do polovine 20. stoljeća. Naime, dolaskom industrijalizacije ova se tehnika nije mogla prenijeti na strojeve, te polako biva napuštena i s vremenom zaboravljena, rekla je Jana Mihalić, autorica knjige o ovoj posebnoj tehnici, koju se danas naziva po proizvodu koji je u toj tehnici bio najrašireniji u Trgu, a riječ je o jalbi.

-Ovo je posebna tekstilna tehnika koja se radi na okviru, i koja po tehnološkom razvojnog procesu ne pripada ni pletenju, a ni tkanju, zapravo to je korak prije tkanja-pred tkanje. Postupak je takav da se niti napnu na okvir. U Trgu se koristi najčešće, takozvani Trški lucanj.

Razlika između pletenja i tkanja, u ovom slučaju, je u tome što ovdje ne postoje dva sistema kao kod tkanja, uzdužni sistem-osnova i poprečni sistem-potka. Ovdje postoji samo osnova. Niti se prepliću tako da nastane prozirna ili gusta tkanila, koja je uvijek elastična. Tkanina se u ovoj tehnici prepliće isključivo prstima. To je revolucionarno otkriće, jednim pokretom niti se razdvajaju gore i dolje i stvara se „zijek“ u koji se ubacuje daščica koja zadržava niti da se ne raspadnu., pojasnila je način nastanka jalbe Mihalić. U Trgu i Ozlju počelo se promišljati o restauraciji jalbe i njezinom stavljanju na listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske, u čemu se u konačnici i uspelo. Trška zajednica i Ozaljčanke Branka Stergar i Zdenka Stupić pokrenule su obnovu jalbe, kontaktirale su i Hrvatski restoratorski zavod iz Zagreba. Dobili su punu podršku i stručno vodstvo, obnovljena je tehnika pletenja, napravljenu su predlošci prema kojima je radila grupa žena u Ozlju koja je bila voljna naučiti ovu tehniku.

-Već sam spomenula da se u selu Trg tehnika izrade jalba u živoj tradiciji zadržala se do polovine 20. stoljeća. Industrijalizacija je učinila svoje i to umijeće se ugasilo. No, zahvaljujući ženama koje su shvatile vrijednost jalbe i Hrvatskom restoratorskom zavodu, Trška jalba stavljena je na listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske i postala kamenčić velikog mozaika svjetske kulturne baštine... o svemu tome govori i knjiga „Novi život drevnog umijeća-obnova pletenja na lučnom okviru u selu Trg kraj Ozlja“, rekla je Jana Mihalić.

BOŽICA RATAIĆ